

Plovila i pomorci iz Cavtata i Konavala u maloj obalnoj plovidbi 1815 - 1828.

Konavle — taj lijepi kraj između lanca brda sa sjevera i mora s juga, gdje se od davnina brižno obrađivala svaka obradiva površina — imale su, uz vješte i marljive zemljoradnike, još za vrijeme Dubrovačke Republike i svoje vrijedne pomorce.¹ Nakon francuske okupacije teritorija Dubrovačke Republike (u vrijeme koje je bila i ukinuta Dubrovačka Republika), dubrovačko je pomorstvo doživjelo teške uništavajuće udarce. Poslije francuske okupacije, koja je u Konavlima prestala u studenom 1813, a u Dubrovniku u siječnju 1814, slijedila je — od 1814 — nova tuđinska uprava, austrijska.

U vrijeme francuske okupacije, za postojanja Ilirskih provincija kad je Dubrovnik bio centar jedne od 7 provincija, dubrovačka se provincija sastojala od 10 kantona. Cavtat je bio sjedište jednog od tih kantona.² Niže upravne jedinice od kantona bile su općine. Konavle su otada razdijeljene u tri općine: Cavtat, Pridvorje i Pločice. (Godine 1813. bilo je u kantonu Cavtat ukupno 5.103 stanovnika, od toga: 1.894 na području općine Cavtat, 1.597 na području općine Pridvorje i 1.612 na području općine Pločice).³ Francuska upravna podjela zadržana je u Konavlima i u prvim decenijama pod austrijskom vlašću. Općinska uprava u Cavtatu dobila je od 1821. g. rang »preture«, te je, uz svoje upravne, vršila i prvostepene sudske poslove za cijele Konavle. Njoj je stajao na čelu načelnik (podestà), a na čelu općina Pridvorje i Pločice, kao općina nižeg ranga, stajali su »sindaci«.⁴ Što se tiče zemljišnih odnosa u Konavlima, kao i na ostalim područjima bivše dubrovačke države, ti su odnosi i za francuske i nakon uspostavljanja austrijske uprave bili nepromijenjeni: »zemlja je i dalje ostala u rukama posjednika, uglavnom dubrovačke vlastele, na čijim imanjima rade kmetovi i polovnici«.⁵

Među pomorcima, zaposlenim na preostalim dubrovačkim brodovima duge plovidbe, bilo je i Konavljana.⁶ I na novim dubrovačkim brodovima duge plovidbe, koji se od 1817. godine ponovno grade u Gružu, zapošljavaju se i Konavljani. Neki od njih (kao npr. Petar Klaić) postaju i zapovjednici. Bilo je Konavljana, kao pomoraca, i na dubrovačkim brodovima male obalne plovidbe.⁷ Ali, bilo je Konavljana koji su imali i svoje ribarske čamce i teretne brodove obalne plovidbe. Jedan dokument (»Stato delle piccole barche della Provincia di Ragusa, che servono agli usi della pesca, e per i piccoli tragitti e trasporti«) od 23. siječnja 1815. daje o tome slijedeće podatke:⁸

Red. br.	Vlasnik barke	Duljina barke u mletačkim stopama	Nosivost barke u mletačkim mjericama
1.	Ivo Saulan	25	40
2.	Baldo Spremić	19	25
3.	Petar Ivatikić	17	16
4.	Kristo Ljubenko	17	16
5.	Petar Katušić	26	50
6.	Luka Kalačić	26	50
7.	Nikola Poković	26	50
8.	Josip Faggioni	26	50
9.	Kristo Jelić i Baldo Bogišić	22	26
10.	Mato Herendija	28	55
11.	Jerolim Girardi	26	50
12.	Rafo Guljermović	26	50
13.	Mario Casilari	24	16
14.	Baldo Bogišić	18	12
15.	Rafo Guljermović	23	26
16.	Tomo Romano	18	12
17.	Mato Herendija	18	12
18.	Andro Casilari	18	12
19.	Ivo Casilari	18	12
20.	Petar Lizzia	18	14
21.	Mato Peurić	16	10
22.	Stjepan Divizić	16	12
23.	Nikola Lučić	15	10
24.	Nikola Katušić	14	6
25.	Antun Prišić	15	9
26.	Ivo Patiera	14	6
27.	Antun Visković	16	10
28.	Nikola Poković	16	10
29.	Petar Patiera	14	9
30.	Antun Kocelj	14	8
31.	Marko Casilari	14	8
32.	Ivo A. Casilari	13	6
33.	Petar Papi	16	9
34.	Marko A. Casilari	16	9
35.	Marko Kličan	14	6
36.	Josip Nardelli	16	10
37.	Andro K. Casilari	12	5
38.	Ivo Bogišić	14	6
39.	Ivo A. Casilari	14	6
40.	Stjepan Malešević	16	10
41.	Luko Romano	14	6
42.	Petar Skurić	14	6
43.	Vicko Palikuća	13	6
44.	Mato Grbić	14	6
45.	Petar Markoni	16	10
46.	Frano Casilari	14	6
47.	Miho Sturica	24	16
48.	Nikola Guljermović	24	16

Među tim vlasnicima plovila, 4 su bili iz Pločica (navedeni od br. 1 do br. 4), 43 iz Cavtata (navedeni od br. 5 do br. 47) i 1 iz Oboda (naveden pod br. 48).

Na cijelom dubrovačkom teritoriju — od Konavala do Pelješca — bilo je tada 524 plovila za ribarenje i prijevoz raznih tereta u obalnoj plovidbi. Među vlasnicima tih plovila jedino su neki vlasnici iz Dubrovnika, Malog Stona, Janjine i Orebića imali veće brodove obalne plovidbe tipa bracara, pelig, trabakul i šambek.⁹ Od barki, koje se spominju u tom popisu, neke su bile na vesla, a neke na jedra.

Budući da su se s nekima od tih barki na jedra prevozili tereti duž cijele istočnojadranske obale, očito je, da su one bili brodovi manjeg tipa. Prema tome, »barka« je bila naziv i za mali brod, koji je veličinom i tonazom bio manji od braceri.¹⁰

Dubrovačka Lučka kapetanija vodila je evidenciju o brodovima i brodskim posadama za cijelo dubrovačko pomorsko okružje. Prema toj evidenciji predočit ćemo ovdje plovidla i pomorce u maloj obalnoj plovidbi iz Cavtata i Konavala u vremenu od potkraj listopada 1815. do kraja prosinca 1828:¹¹

»**La Veloce**« — barka na vesla (barka a remi), namijenjena za ribarenje, nosivosti 2 t, ima jarbol s latinskim jedrom, izgrađena 1811. u Korčuli, vlasnik Petar Casilari (nastanjen u Dubrovniku), posada iz Cavtata (upisana 27. X 1815): patrun Antun Casilari (23),¹² te mornari Antun K. Casilari (58), Tomo Romano (57) i Luko Kalačić (20).

»**S. Niccolò**« — otvorena barka (barca aperta), nosivosti 4 t, ima jarbol s latinskim jedrom, izgrađena 1812. u Korčuli, vlasnik Vlaho Herendija, posada iz Cavtata (upisana 22. II 1816): patrun Vlaho Herendija (24), te mornari Marko Saulović (58), Antun Arčanin (60), Marko Kličan (25), Pasko Grančić (46) i Petar Romano (18).

»**Marianna**« — braceri od 14 t nosivosti, izgrađena 1811. u Korčuli, ima dva jarbola s jedrima trabakule, vlasnik Andro Sturica, posada (upisana 23. II 1816) sastoji se od 6 članova, i to: patrun Andro Sturica iz Cavtata (36), mornar Kristo Carcipolo iz Oboda (26), mornar Mato Tepšić iz Cavtata (23), mornar Luko Jemo iz Cavtata (22), mornar Nikola Lučić iz Cavtata (40) i mornar, sanitarni čuvar Šime Strgačić iz Zadra (50). Svi su mornari na toj braceri bili plaćeni po jednu pjastru dnevno.

»**La Veloce**« — braceri od 10 t nosivosti, izgrađena 1810. u Cavtatu, ima jedan jarbol s jedriljem, vlasnik Vlaho Kapetanić, posada

(upisana 22. XI 1816) sastoji se od 4 člana, i to: patrun Vlaho Kapetanić iz Cavtata (27), mornar Ivo Guljermović iz Cavtata (46), mornar Petar Miljan iz Cavtata (23) i mornar Nikola Baule iz Komaja (30).

»**San Niccolò**«¹³ — otvorena barka od 5 i 16/94 t, izgrađena 1811. u Gružu, s jednim jarbolom i latinskim jedrima, vlasnik Vlaho Herendija, posada (upisana 13. V 1817) sastojala se od 6 Cavtaćana, i to: patrun Vlaho Herendija (27), te mornari Marko Saulović (59), Josip Kličan (40), Josip Faggioni (36),¹⁴ Pasko Grančić (47) i Petar Romano (19).¹⁵

»**Maria Anna**« — braceri od 17,3 t, izgrađena 1811. u Korčuli, s jednim jarbolom i donjim jedrima, s dozvolom plovidbe u okviru Jadrana, vlasnik Kristo Litrica, posada (upisana 16. II 1818) sastojala se od 6 Cavtaćana, i to: patrun Kristo Litrica (26), mornari Ivo Galja (47), Andro Petrić (33), Nikola Guljermović (36), Luko Jemo (22) i mornar-iskusnik Ivo Galja (14).

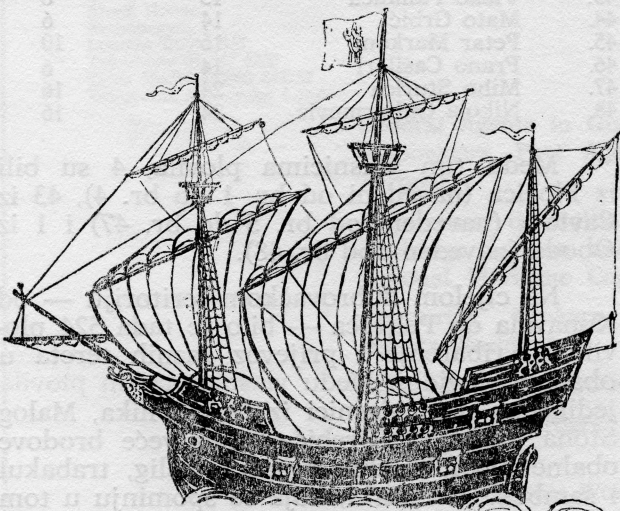
»**San Francesco**« — otvorena barka od 5,5 t, izgrađena 1812. u Gružu, s jednim jarbolom i latinskim jedrom, s dozvolom za plovidbu u okviru ograničene male kabotaže, vlasnik Baldo Bogišić, posadu (upisanu 20. II 1818) sačinjavali su četvorica Cavtaćana, i to: patrun Baldo Bogišić (55),¹⁶ te mornari Stjepan Divizić (56), Petar Jelić (33) i Ivo Castilari (35).

»**S. Niccolò**«¹⁷ — otvorena barka od 6,6 t izgrađena 1817. u Korčuli, s jednim jarbolom i latinskim jedrima, s dozvolom za plovidbu u okviru ograničene male kabotaže, vlasnik Mato Kukuljica, posadu (upisanu 7. IV 1818) sačinjavali su Cavtaćani: patrun Mato Kukuljica (29), te mornari Mato Drobac (42), Mato Grbić (55) i Kristo Markoč (21).

»**S. Niccolò**«¹⁸ — otvorena barka od 8,1 t, izgrađena 1815. u Gružu, s jednim jarbolom i latinskim (truglastim) jedrima, s dozvolom plovidbe u okviru ograničene male kabotaže, vlasnik Vlaho Poković, posadu (upisanu 5. II 1818) sačinjavali su Cavtaćani: patrun Vlaho Poković (29), te mornari Josip Barišić (20), Ivo Bakić (19) i Miho Kosica (19).

»**La Providenza**« — braceri od 8,9 t, izgrađena 1816. u Gružu, s jednim jarbolom i četverokutnim jedrima, vlasnik Stjepan Saulan iz Vitaljine, posadu (upisanu 1. III 1819) sačinjavali su četvorica istomještana iz Vitaljine, i to: patrun Stjepan Saulan (33), te mornari Nikola Miletković (35), Vlaho Saulan (25) i Antun Antunović (22).

»**Sciuperca**« — braceri od 17 t, izgrađena 1811. u Korčuli i preuređena početkom 1820. u Cavtatu, s dozvolom plovidbe u okviru Jadrana, vlasnik Ivo Litrica, posadu (upisanu 22. IV 1820) sačinjavali su Cavtaćani: patrun Ivo Litrica (63), mornari Kristo Litrica (33) i Luko Jemo (27), te »mali« Ivo Guljermović (9).

»Supetar« — otvorena barka od 6 i 51/94 t, izgrađena 1820. u Gružu, s jednim jarbolom i latinskim jedrima, s dozvolom za plovidbu u okviru ograničene male kabotaže, vlasnik Baldo Bogišić, posadu (upisanu 17. X 1820) sačinjavali su Cavtačani: patrun Baldo Bogišić (57), mornari Kristo Markoč (24) i Marko Markoč (19), te mornar-iskušenik Petar Bogišić (16).¹⁹

»Rondinella« — otvorena barka od 5 t, s dozvolom za plovidbu u okviru Dalmacije, vlasnik Ivo Casilari, posadu (upisanu 21. V 1822) sačinjavali su Cavtačani: patrun Ivo Casilari (42), mornari Luka Kalačić (50) i Miho Bakić (27), te »mali« Kristo Casilari (14).

»Pamela« — otvorena barka od 1,5 t, s dozvolom za plovidbu u okviru Dalmacije, vlasnik Frano Casilari, posadu (upisanu 3. VIII 1822) sačinjavali su Cavtačani: Frano Casilari (32), te mornari Pasko Grančić (52), Stjepan Kristić (23) i Miho Girardi (19).

»Sirena« — otvorena barka od 8 t, s dozvolom za plovidbu u okviru Dalmacije, vlasnik Vlaho Poković, posadu (upisanu 2. IV 1823) sačinjavali su Cavtačani: patrun Vlaho Poković (32), Miho Pulić (42), Rafo Kocelj (42) i Petar Romano (25).²⁰

»Tramontana« — otvorena barka od 6,5 t, vlasnik Baldo Bogišić, s dozvolom plovidbe u okviru Dalmacije, posadu (upisanu 7. VII 1823) sačinjavali su Cavtačani: patrun Josip Kličan (47), te mornari Antun Markoč (36), Mato Miljan (29) i Vlaho Bogišić (15).

»Pollanca« — otvorena barka od 4 t, s dozvolom za plovidbu u okviru Dalmacije, vlasnik Petar Lizza, posadu (upisanu 12. II 1825) sačinjavali su Cavtačani: patrun Petar Lizza (48), te mornari Petar Casilari (23) i Antun Markoč (36).

»Perlica« — otvorena barka od 7 i 41/94 t, s dozvolom plovidbe u okviru Dalmacije, vlasnik Pavle Baule, posadu (upisanu 12. VII 1826) sačinjavali su Cavtačani: patrun Pavle Baule (27), te mornari Miho Pulić (45) i Petar Romano (28).

»Zavtajka« — barka od 6 i 16/94 t, s dozvolom plovidbe u okviru Jadrana, vlasnik, ujedno i patrun Luka Šodrnja (52) iz Cavtata, posadu (upisanu 3. VI 1828) sačinjavali su, pored patruna, još tri mornara — također iz Cavtata: Miho Bakić (30), Petar Miljan (34) i Jakov Pukašić (25).

U upisima plovila male obalne plovidbe i njihovih posada redovito se od 1822. g. navodi i njihovo naoružanje. Tako npr. barka »Perlica« naoružana je sa 2 puške, barke »Supetar«, »Sofia« i »Sirena« sa po 4 puške, barka »Scipun« sa 6 pušaka, a bracara »Sciuperca« sa 2 trombona, 2 puške, 2 pištolja i 2 sablje. (Spominjemo usput da su brodovi duge plovidbe, pored pušaka i sablji, bili naoružani i topovima). Ta naoružanost brodova dokaz je da plovidba još ni u to vrijeme nije bila potpuno sigurna. Navedeno brodsko naoružanje trebalo je poslužiti za obranu u slučaju pijačakaških prepada.

ružanje trebalo je poslužiti za obranu u slučaju pijačakaških prepada.

Nazivi, koje su Cavtačani i Konavljani davali svojim, naprijed predloženim plovilima, veoma su raznoliki. Pored za tu svrhu uobičajenih imena svetaca: »San Niccolò« i »San Francesco«, oni su davali i apstraktne nazive: »La Provvidenza (providnost), nazive za svojstvo: »La Veloce« (hitra), imena iz mitologije: »Sirena«, imena stvari: »Pamela« (slamnati ženski šešir), naziv vjetera: »Tramontana« (sjevernjak), deminutivni naziv koki: »Pollanca« (kokica), naziv za zrnice biseri: »Perlica«, ženska imena: »Maria Anna« i »Sofia«, pa naziv za ženu po mjestu iz kojeg potječe: »Zavtajka« (Cavtajka), naziv sela: »Obod«, naziv otočića: »Supetar« i grebena: »Sciuperca« (Superka), kao i naziv spilje: »Scipun« (Sipun). Iz popisa brodskih posada vidljiva su mnoga poznata prezimena, kao i neka prezimena, kojih sada nema u Cavtatu i Konavlima.

Tema: Cavtačani i Konavljani kao pomorci — veoma je privlačna. Obrada te teme u cjelini bio bi velik i dugotrajan posao. Ovaj kratki prilog samo je mali doprinos tom poslu. Put do sintetske obrade navedene teme vodi i preko ovako malih doprinosa.

BILJEŠKE

¹ Josip Luetić, Konavle u pomorstvu Dubrovačke Republike (1597—1807), Konavoski zbornik, I, Dubrovnik 1982, 54—65.

² Vjekoslav Maistrović, Razvoj sudstva u Dalmaciji u XIX stoljeću, Zagreb 1959, 58.

³ Historijski arhiv u Zadru. Razni spisi Namjensništva. Sv. 8, br. 1321.

⁴ Stijepo Obad, Konavle od pada Dubrovačke Republike do kraja prvog svjetskog rata, Konavoski zbornik, I, Dubrovnik 1982, 67 i 70.

⁵ Stijepo Obad, Agrarni odnosi na području bivše Dubrovačke Republike (1814—1850), Radovi Filozofskog fakulteta u Zadru. Razdio historije, arheologije i likovne umjetnosti (3), Zadar 1969, 131.

⁶ Vidljivo je to iz upisnikâ brodskih posada, koji su vođeni u dubrovačkoj Lučkoj kapetaniji. Navodimo nekoliko primjera iz prve polovine 1817. g. Na brigantinu »Gloria« plovili su Nikola Pendo, te Luko i Antun Kalačić. Na pulaki »Salamina« plovio je Nikola Jurović. Na brigantinu »Tancredi« plovili su Ivo Vragolov kao mornar i Luka Malošević kao škrivan. Na brigantinu »L'Ongarese« plovio je Petar Muratović. Na goleti »La Giuliva« plovili su Josip Kličan, Mato Tepšić, Trifun Visković i Antun Bianchi.

⁷ Iz upisa dubrovačke Lučke kapetanije od 17. III 1817. vidljivo je npr. da je na peligu »Sant Antonio«, kojem je bio vlasnik Luka Kuničić iz Gruža, od 7 članova posade, 6 bilo iz Konavala, i to: Petar Barabić kao patrun, Trifun Visković, Miho Pulić, Nikola Visković i Vlaho Pušić kao mornari, te Ivo Bogišić kao »mali«.

⁸ Arhiv Pomorskog muzeja JAZU u Dubrovniku, sada: u posjedu Historijskog arhiva u Dubrovniku.

⁹ Brodovlasnici iz Dubrovnika imali su tada 19 brecera, 11 peliga i 2 trabakula, brodovlasnici iz Malog Stona — 1 braceru i 2 pelige, brodovlasnici iz Janjine — 3 peliga, i brodovlasnici iz Orebića — 1 braceru i 2 šambeka.

¹⁰ Tip malog broda pod nazivom »barka« zapazili su i istraživači pomorstva Dubrovačke Republike. Spominjući taj tip broda, Josip Luetić je upozorio: »to nisu čamci« (J. Luetić, n. d., 54).

¹¹ Registro de'ruoli a picol cabotaggio dai 27 ottobre anno 1815 a fino 30 decembre 1828 — V. bilj. 8, isto.

¹² Taj broj u zagradi kazuje koliko je tada doćni pomorac imao godina. U upisniku se, za svakog člana posade posebno, navode i ostali opisni podaci (npr. rast i boja kose), a navodi se i dnevna, tjedna ili mjesečna zarada (prema pogodbi).

¹³ Pri upisu od 7. XII 1820. ta je barka upisana pod novim imenom »Obod«. Njen vlasnik ostao je i nadalje isti. Od 1820. posadu su sačinjavali četiri člana i to: patrun Marko Saulović, te mornari Josip Kličan, Josip Faggioni i Pasko Grančić.

¹⁴ Djed slikara Vlaha Bukovca.

¹⁵ Lučki kapetan, Nikola Antun Remedelli, kad navada mjesto Cavtat, obično piše: Ragusa Vechia, ali ponekad i: Zaptat.

¹⁶ Djed istaknutog pravnika i znanstvenika Valtzara Bogišića.

¹⁷ Ta je barka, pri upisu 23. X 1820, upisana pod novim imenom »Scipun«. Njen vlasnik, ujedno i patrun, bio je i nadalje Mato Kukuljica. Ostale članove posade (od 1820. g.) sačinjavali su mornari: Mato Tepšić (26), Mato Grbić (57) i Petar Romano (23). Od 28. V 1822. posadu sačinjavaju tri člana i to, uz vlasnika, patruna M. Kukuljicu, mornari Luko Zore (55) i Mato Grbić.

¹⁸ Pri upisu od 23. XI 1820. ta je barka upisana pod novim imenom »Sofia«. Njen vlasnik, ujedno i patrun, bio je i nadalje Vlaho Poković. Ostale članove posade (od 1820. g.) sačinjavali su mornari: Mato Drobac (45), Josip Tomašević (50) i Miho Kosica (20). Od 2. III 1822. patrun je Mato Drobac, a mornari su: Petar Romano (24), Pavle Baldassani (31) i Ivo Đurović (49). Od 12. V 1824. vlasnik, ujedno i patrun te barke, bio je Mato Drobac.

¹⁹ Ta je barka od 2. IV 1823. imala 6 članova posade. Pored Cavtaćana: patruna Balda Bogišića i mornara Petra Bogišića, Iva Bogišića, Petra Miljana i Miha Jerkovića, s njima je radio i mornar Ivo Močić iz Rijeke Dubrovačke.

²⁰ Od 12. V 1825. novi vlasnik, ujedno i patrun te barke, bio je Pavle Baldassani.

„LUKA DUBROVNIK“

DUBROVNIK

Gruška obala bb

Telefon: 23-350; Telex 27567 YU LUKADU

Brzojav: LUKA DUBROVNIK

OBAVLJA:

Utovar i istovar brodova za robu namijenjenu uvozu, izvozu, tranzitu i razvozu — Špediciju robe u razvozu — Održava i izgrađuje obale. Pruža kompletan servis jahtama.

RASPOLAŽE:

Vlastitim zatvorenim i otvorenim skladištima, hladnjačom, dizalicama, traktorima, autoliftovima, kamionima i drugom lučkom mehanizacijom.

